

Krzysztof Grzemski

Analiza egzegetyczna hymnu o Chrystusie, cierpiącym Słudze Boga (1P 2,22-24)

Seminare. Poszukiwania naukowe 33, 11-25

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z PROBLEMATYKI TEOLOGICZNEJ

SEMINARE
t. 33 *2013* s. 11–25

Ks. KRZYSZTOF GRZEMSKI
UKSW, Warszawa

ANALIZA EGZEGETYCZNA HYMNU O CHRYSZTUSIE, CIERPIĄCYM SŁUDZE BOGA (1P 2,22–24)

W swoim artykule sprzed niespełna trzydziestu lat Thomas P. Osborne, opierając się na analizie literackiej i teologicznej 1P 2,21–25, podjął się próby prezentacji wskazówek dla niewolników doświadczających niesprawiedliwych cierpień¹. Sformułowane przez siebie wskazania (zachowanie wolności od złego moralnie postępowania; przyjmowanie cierpienia bez prób jakiegokolwiek odwetu, choćby w mowie; powierzanie swego życia Temu, który sądzi sprawiedliwie; zawierzenie mocy cierpienia Chrystusa, które wyzwoliło człowieka z grzesznego sposobu życia oraz pełne zaufanie do Boga, który zobowiązał się do ochrony swych podopiecznych²) autor ten odnosi konkretnie do niewolników chrześcijańskich.

Niniejszy artykuł, uwzględniając dorobek nowszych komentarzy, zwłaszcza autorstwa P.A. Achtemeiera³, J.H. Elliotta⁴ oraz S. Hałasa⁵, stara się — poprzez analizę egzegetyczną 1P 2,22–24 — wykazać, że przykład Chrystusa ukazany w tymże hymnie w paradygmatyczny sposób daje wzór chrześcijańskiego życia nie tylko niewolnikom w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale też wszelkim wyznawcom Chrystusa wszystkich czasów, zwłaszcza doświadczającym trudności ze względu na mało przyjazne im środowisko społeczne.

¹ Por. T. Osborne, *Guide Lines for Christian Suffering: A Source — Critical and Theological Study of 1 Peter 2,21–25*, *Biblica* 64(1983), s. 381–408.

² Por. tamże, s. 407.

³ P. Achtemeier, *1 Peter: A Commentary on First Peter* (Hermeneia), Wydawnictwo Fortress, Minneapolis 1996.

⁴ J. Elliott, *1 Peter. A New Translation with Introduction and Commentary* (Anchor Bible 37B), Yale University Press, New York 2000.

⁵ S. Hałas, *Pierwszy List św. Piotra. Wstęp, przekład z oryginału, komentarz* (Nowy Komentarz Biblijny 17), Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2007.

1. SYTUACJA ADRESATÓW W AZJI MŃIEJSZEJ

Preskrypt listu⁶ wskazuje, że list został skierowany do wybranych (ἐκλεκτοῖς), zamieszkujących Azję Mniejszą jako obcy przybysze (παρεπιδήμοις). Pięć wspomnianych tam nazw: Pont, Galacja, Kapadocja, Azja i Bitynia oznaczają rzymskie prowincje⁷ położone za zachód od rzeki Halys oraz na północ od gór Taurus, które przecinają terytorium zwane w starożytności Anatolią. Elliott podaje, że powierzchnia tego terenu wynosiła mniej więcej 334 000 km², a liczbę mieszkańców w I w. po Chr. szacuje się na ok 8,5 mln⁸. Ziemie te przechodziły spod panowania perskiego pod greckie, a wreszcie rzymskie. Tak burzliwa historia przyczyniła się do znacznego zróżnicowania kulturowego oraz trudności w politycznej unifikacji. O ile położona na zachodzie Azja była dość mocno zhelinizowana, o tyle prowincje bardziej na wschodzie, słabo zurbanizowane, przyjmowały greckie i rzymskie zwyczaje z dużo większym oporem.

W Azji Mniejszej istniała też liczna diaspora żydowska (ok. 1 mln ludzi). Jednakże, prawdopodobnie już od lat trzydziestych I wieku, tereny te były stopniowo chrystianizowane (Dz 2,9 wspominają pielgrzymów z Kapadocji, Pontu i Azji, którzy byli świadkami mowy Piotra po Zesłaniu Ducha Świętego)⁹. Pierwsi chrześcijanie wywodzili się na tamtych terenach zapewne spośród Żydów, jednak szybko zaczęli zasilać ich także poganochrześcijanie. W czasach napisania 1P¹⁰

⁶ Niniejszy artykuł nie podejmuje szczegółowo kwestii autorstwa listu. Warto wspomnieć jedynie, że hipoteza tradycyjna (autorem św. Piotr Apostoł) ma dziś coraz mniej zwolenników. Obecnie przyjmuje się na ogół, że list jest dziełem pseudonimowym przypisywanym Apostołowi Piotrowi, napisanym przez inną osobę lub też raczej przez grupę osób wywodzących się ze środowiska Piotrowego w Rzymie. Przeciwno autorstwu Piotra dobitnie świadczą m.in.: doskonały styl greki atyckiej, klasyczne słownictwo (mało prawdopodobne u prostego rybaka z Galilei); cytaty ze ST są bardzo bliskie LXX, a nie tekstowi hebrajskiemu czy aramejskim targumom, które musiały być znane Piotrowi; niewiele nawiązań do bezpośredniego nauczania Jezusa czy wydarzeń z Jego życia (czego Piotr był przecież naocznym świadkiem); brak historycznych świadectw, że Piotr misjonarzował w Azji Mniejszej, ani też potwierdzających jakkolwiek związek osobisty Apostoła z tamtymi rejonami; duże prawdopodobieństwo, że list powstał po roku 70, a więc już po śmierci Apostoła w Rzymie. Więcej nt. dyskusji dotyczącej autorstwa 1P w: J. Elliott, *1 Peter...*, s. 118–130.

⁷ Pont i Bitynia stanowiły jedną prowincję od ok. 63 r. przed Chr.

⁸ Elliott opiera się tu na wyliczeniach Broughtona, ale skrupulatnie przytacza też opinię Reickego, który opowiada się za „liczbą o połowę mniejszą”, tj. ok. 4 mln. Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 84.

⁹ Por. odniesienia do świadectw biblijnych (1Mch 15,22; Dz 2,9), autorów starożytnych oraz nowożytnych dyskutujących kwestię diaspor w Azji Mniejszej w: J. Elliott, *1 Peter...*, s. 88–89 wraz z przypisem nr 22.

¹⁰ S. Hałas przyjmuje powstanie 1P na lata 70. I wieku. *Terminus ad quem* wyznaczany jest przez Pierwszy List św. Klemensa Rzymskiego do Koryntian z roku 95, z którego wynika znajomość terminologii 1P, a także wzmianka z listu Pliniusza Młodsze do cesarza Trajana z roku 111–112, w której mówi o wyrzeknięciu się wiary przez niektórych chrześcijan z Pontu, co miało mieć miejsce 20 lat wcześniej. Jako że 1P nic o tego typu istotnym problemie nie wspomina, przyjmuje się, że list powstał wcześniej, a więc przed 92 r. Elliott, powołując się na kolejność prowincji

prawdopodobnie liczba chrześcijan z pogan przekraczała już liczbę judeochrześcijan. W sumie szacuje się na tamtych terenach liczbę wyznawców Chrystusa na 40–80 tys. Dysproporcja ta nie jest bez znaczenia. Określa bowiem istotnie sytuację chrześcijan, którzy stanowili znaczną mniejszość, oraz wskazuje, że tak też byli traktowani przez innych mieszkańców.

Niechęć do obcych, często nieposiadających stałego zamieszkania czy obywatelstwa, a przede wszystkim wyznających inną wiarę, chrześcijan skutkowałą licznymi trudnościami w codziennym życiu. Były one dotkliwe do tego stopnia, że stały się jednym z głównych motywów napisania listu 1P. Mianowicie z treści listu (por. 1P 5,9) wynika, że chrześcijanie anatolijskich prowincji doświadczali nieustannych trudności. Nie chodzi tu wprawdzie o urzędowe prześladowania prowadzone przez władze rzymskie (takie były podejmowane dopiero od czasów cesarza Septymiusza Sewera w 202 r.), ani o ewentualną samowolną przemoc stosowaną przez innych mieszkańców wobec chrześcijan (brak wzmianki o fizycznej agresji, przesłuchaniach czy torturach), ale o trudne relacje ze współmieszkańcami-poganami. Relacje te naznaczone były doświadczeniem przez chrześcijan takich przykrości jak: oczernianie (καταλαλέω — 2,12; 3,16), ubliżanie (ἐπιπηρέάζω — 3,16), przeklinanie, lżenie (βλασφημέω — 4,4), urąganie, robienie wyrzutów (ὀνειδίζω — 4,14), lżenie, urąganie (λοιδορέω — 2,23).

Tego typu trudności w przeżywaniu wiary u mieszkańców azjatyckich prowincji skłoniły autora 1P do umocnienia ich specjalnie dedykowanym listem. Z tego też powodu list ten zawiera liczne wskazania, sugestie i napomnienia odnośnie do właściwego zachowania się wierzących wobec niewierzących. Dla poparcia swych wezwań autor przywołuje cierpienia i mękę Chrystusa, czego świadectwem jest także hymn 1P 2,22–24.

2. STRUKTURA PIERWSZEGO LISTU ŚW. PIOTRA

Komentatorzy w różny sposób dzielą list na części. Nie ma obecnie na ogół różnic co do uznania wstępu listu (preskrypt epistolarny — 1P 1,1–2) oraz zakończenia (postskrypt epistolarny — 1P 5,12–14) za ramy całości¹¹. Większość egzegetów zgadza się również co do uznania sekcji 1,3–2,10 za pierwszą znaczącą część całego listu, podejmującą temat tożsamości i wybrania przez Boga wspólnoty wierzących jako świętego domu Boga.

Co do dalszych partii brak już takiej jednomyślności, aczkolwiek trzeba przyznać, że nie ma to większego znaczenia dla uchwycenia treści listu, gdyż

w 1P 1,1 (Pont, Galacja, Kapadocja), dodatkowo ustala maksymalny *terminus a quo* napisania go na rok 72, kiedy to cesarz Wespazjan podjął reformę administracyjną dotyczącą właśnie tych prowincji. Por. S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 30–31; J. Elliott, *1 Peter...*, s. 134–138, a zwł. s. 137.

¹¹ Elliott wzmiankuje von Harnacka 1898 i Marxsena 1979, którzy uważają jednak te sekcje za późniejsze dodatki bez tematycznego połączenia z korpusem listu. Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 81.

tok myśli w każdym z nich jest wyraźnie wyeksponowany. Jako że szczegółowe rozważania na ten temat wykraczają poza problematykę niniejszej pracy, zainteresowanych autor tego artykułu odsyła do dyskusji zawartej w komentarzu J. Elliotta¹² czy też S. Hałasa¹³. Zasadniczo część pierwsza (1P 1,3–2,10) ma charakter bardziej (choć nie jedynie) kerygmaticzny, a druga (1P 2,11–5,11) — parenetyczny.

3. HYMN CHRYSOLOGICZNY 1P 2,22–24 — DELIMITACJA TEKSTU ORAZ KONTEKST

Przedmiotem badań zasadniczej części niniejszego opracowania jest fragment 1P 2,22–24. Tekst Nowego Testamentu¹⁴ nie pozostawia znaczących wątpliwości co do krytyki tekstu. Można więc zaprezentować poniżej sam tekst oraz zaproponować jego robocze tłumaczenie.

Tekst oryginalny:

A. w. 22: Niewinność Chrystusa ¹⁵		
22	a	ὅς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν
	b	οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ,
B. w. 23: Uległość Chrystusa wobec niesprawiedliwego cierpienia		
23	a	ὅς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδορεῖ
	b	πάσχων οὐκ ἠπέλει,
	c	παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως·
A'. w. 24: Usprawiedliwienie grzeszników przez zastępcze cierpienie		
24	a	ὅς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,
	b	ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογεγόμενοι
	c	τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν,
	d	οὗ τῷ μῶλωπι ιάθητε.

¹² Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 80–83.

¹³ Por. S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 52–53.

¹⁴ Zastosowano wydanie krytyczne NT: *Novum Testamentum Graece*, red. K. Aland i in., wyd. 28, Stuttgart 2012.

¹⁵ Podtytuły kolejnych trzech wierszy zostały dodane przez autora niniejszego artykułu w celu jaśniejszego ukazania tematów podejmowanych przez perykopę 1P 2,22–24. Komentarze do 1P raczej ograniczają się tylko do tłumaczenia biblijnego fragmentu i czynią to na ogół w ramach nieco szerszej jednostki (np. Achtemeier, Elliott i Hałas ujmują to w ramach sekcji 1P 2,18–25, nadając jej tytuł odpowiednio: *Godne, podporządkowane zachowanie się w przestrzeni domowej: niewolnicy domowi i Sługa Boga; Odpowiednie zachowanie chrześcijańskich sług domowych; Słudzy domowi i przykład cierpiącego Chrystusa*. Por. P. Achtemeier, *1 Peter...*, s. 189; J. Elliott, *1 Peter...*, s. 511; S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 190–191). Więcej nt. samego podziału jednostki 2,22–24 w punkcie 5. niniejszego artykułu : *Struktura 1P 2,22–24*.

Tłumaczenie:

22	a	[On], który grzechu nie popełnił
	b	ani w jego ustach nie został odkryty podstęp;
23	a	który, będąc łzony, nie odpowiadał lżeniem
	b	cierpiąc, nie groził,
	c	ale oddawał się Temu, który sądzi sprawiedliwie;
24	a	który sam nasze grzechy wzniosł w swoim ciele do góry na drzewo
	b	abyśmy, umarłszy dla grzechów
	c	żyli dla sprawiedliwości.
	d	Dzięki Jego ranie zostaliście uzdrowieni.

Perykopa ta stanowi zwartą jednostkę literacką. Funkcjonuje w ramach zasadniczo parenetycznej części listu, zawierającej wskazania odnośnie do właściwego zachowania się w społeczności cywilnej oraz wspólnot domowych (1P 2,11–3,12), zwłaszcza w środowisku pogańskim, wobec doświadczanych zewnętrznych trudności i prześladowań.

W poprzedzających wierszach obecny jest wyraźnie styl parenetyczny z licznymi zachętami. Sekcja ta, a zwłaszcza wiersze 13–17, zawiera zachętę do posłuszeństwa władzy świeckiej, także wobec cesarza. Jak słusznie zauważa J. Załęski, posługuje się przy tym terminologią zapożyczoną z hellenizmu (ὑποτάσσω, βασιλεύς, ὑπερέχω)¹⁶. Świecki charakter władzy doczesnej nie wyklucza jednak motywacji teologicznej dla posłuszeństwa. Z jednej strony, zachowując wewnętrzną wolność, a z drugiej, czując się sługami Boga, chrześcijanie są zobowiązani do przestrzegania prawa świeckiego¹⁷. Te ogólne zasady podprowadzają adresatów listu do jeszcze większego wyzwania, jakie postawi im doświadczanie niesprawiedliwych przykrości ze strony pogan. W wierszach 11–17 rzucają się w oczy formy imperatywu 2 os. l. mn. (τιμήσατε, ἀγαπάτε, φοβείσθε, τιμάτε).

Wiersz 2,18 podaje bezpośrednich adresatów jednostki 2,18–25. Są nimi słudzy domowi (οἱ οἰκέται). Obok niewolników pracujących w ziemskich latyfundiach stanowili oni istotną część licznej w starożytności klasy robotników, najniższej lokowanej grupy w ramach stratyfikacji społecznej Cesarstwa Rzymskiego. P. Achtemeier wzmiankuje jednak, że termin ten bywał stosowany jako ogólne określenie niewolników (jako zamiennik dla δοῦλοι, tu: być może, by ukazać także, że wszyscy chrześcijanie są sługami w domostwie Boga). Istotniejsza jest jednak jego uwaga, że autor listu zdecydował się zaadresować swoje upomnienie do niewolników, ponieważ oni klarownie ucieleśniali trudny stan chrześcijan w nieżyczliwym im społeczeństwie. Owi więc słudzy domowi mają tutaj znaczenie paradygmatyczne: ich stan odzwierciedla do pewnego stopnia sytuację

¹⁶ Por. J. Załęski, *Posłuszeństwo władzy świeckiej według 1 P 2,13–17*, *Collectanea Theologica* 54(1984)4, s. 40–41.

¹⁷ Por. tenże, *Chrześcijanie wobec władzy świeckiej według Rz 13,1–7 i 1P 2,13–17*, Wydawnictwo Fundacja ATK, Warszawa 1996, s. 144–145.

wszystkich chrześcijan w Cesarstwie. Stąd też i przykład cierpiącego Chrystusa, kierowany bezpośrednio do nich, będzie miał zastosowanie dla chrześcijańskiego sposobu postępowania w ogólności¹⁸. Styl bezpośrednio poprzedniego fragmentu listu (ww. 18–21a) ma charakter upomnienia, wezwania. Brak tam, co prawda, form imperatywnych, ale obecne jest *participium* (praesentis passivi) w znaczeniu imperatywnym (ὑποτασσόμενοι — [bądźcie] poddani).

Taki styl wyraźnie odróżnia poprzedzający fragment od wierszy 22–24, w których w podniosłym tonie opisane jest misterium cierpiącego Jezusa (używane formy czasownikowe są w 3. os. l. poj. np. ἐποίησεν, ἠπέλει, ἀνήγεικεν). Wątpliwości może nasunąć jedynie wiersz 21, w którym obecny spójnik γάρ (bo-wiem) stanowi z jednej strony podsumowanie poprzedzających parenetycznych wierszy 18–20, a z drugiej przygotowuje następującą część hymniczną. Komentarze często traktują go łącznie z kolejnymi ww. 22–24, a nawet z w. 25¹⁹.

O ile 21a (εἰς τοῦτο...) wyraźnie kończy jeszcze perykopę poprzednią, o tyle 21b (ὅτι καὶ Χριστός...) zmienia już temat ze sług domowych na samego Chrystusa i odpowiednio dostosowuje formę czasownika do 3. os. l. poj. Warto jednak zauważyć, że Osobę Jezusa Chrystusa w w. 21b desygnuje rzeczownik Χριστός, natomiast w kolejnych wierszach 22–24 do tego imienia następuje odwołanie poprzez zaimek względny ὅς (3 razy w mianowniku i raz w dopełniaczu). Ponadto, w w. 21b obecna jest fraza przypominająca mocno formułę wyznania wiary (Χριστός ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν)²⁰, a takiej formy nie mają wiersze 22–24. Pozwala to na wyróżnienie z jednostki 2,21–25 zwartej podjednostki w ww. 22–24.

Poza wspomnianym anaforycznie powtarzającym się zaimkiem względnym, o odrębności tej mniejszej perykopy świadczy także charakterystyczne słownictwo opisujące cierpiącego Chrystusa: czasownik λοιδορούμενος („będąc lżony”) oraz odpowiadający mu ἀντελοιδορεῖ („nie odpowiadał lżeniem”) w w. 23 (oba *hapax legomena* w całej Biblii, uwzględniając LXX); rzeczownik μῶλωπι („rana” w. 24, *hapax legomenon* w NT, tylko raz w ST w wersji LXX — Iz 53,5), a także inkluzyjna wzmianka o grzechu (wiersze: 22 ἁμαρτίαν i 24 ἁμαρτίας). Ponadto, tylko w tych trzech wierszach występuje kondensacja splecionych mikrocytatów z czwartej pieśni o słudze JHWH z Iz 52,13–53,12. Więcej o tych nawiązaniach do tej pieśni będzie powiedziane przy analizie semantycznej.

¹⁸ Por. P. Achtemeier, *1 Peter...*, s. 192 oraz s. 194.

¹⁹ Tak rozpatruje to L. Goppelt. Por. L. Goppelt, *Der erste Petrusbrief* (Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament 12/1), red. F. von Hahn, Vandenhoeck & Ruprecht Verlag, Göttingen 1978, s. 198–212. Czyni tak również J.P. Achtemeier (por. tenże, *1 Peter...*, s. 189–204) oraz J. Elliott (por. tenże, *1 Peter...*, s. 511–550). H. Langkammer uznaje wiersze 21 i 25 jako „problematiczne” co do zaliczenia ich do korpusu hymnu, ale nie wyklucza takiej hipotezy (por. H. Langkammer, *Hymny pasyjne w Pierwszym Liście św. Piotra*, *Ruch Biblijny i Liturgiczny* 26(1973), s. 273–274).

²⁰ Por. L. Goppelt, *Der erste Petrusbrief...*, s. 199–200.

Końcowa granica jednostki wyznaczona jest przez przejście w w. 25 ponownie do mowy bezpośrednio kierowanej do sług domowych: ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι... Występuje tam ponownie czasownik w 2. os. l. mn. (ἦτε), a także spójnik γὰρ. Ten ostatni kojarzy się z takim samym spójnikiem w wierszu 21, co wskazuje na inkluzję w ww. 21.25 obejmującą mniejszą podjednostkę 22–24.

Schematycznie można przedstawić to następująco:

w. 21	A	εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ...
w. 22	B	ὅς ἀμαρτίαν ...
w. 23		ὅς λοιδορούμενος ...
w. 24		ὅς τὰς ἀμαρτίας...
w. 25	A'	ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ...

Takie ujęcie pozwala wyróżnić wiersze 2,22–24 jako zwartą i odrębną od kontekstu poprzedzającego i następującego podjednostkę literacką. Na koniec należy też wspomnieć, że omawiany hymn 1P 2,22–24 należy do powtarzającego się schematu uzasadniania wezwań parenetycznych za pomocą argumentacji chrystologicznej (pareneza → uzasadnienie chrystologiczne). Wcześniej tego typu argumentacja miała miejsce w 1P 1,18–21, a później wystąpi jeszcze w hymnie 3,18–22²¹.

4. GATUNEK LITERACKI PERYKOPY 1P 2,22–24

Omawiana perykopa ma charakter wybitnie chrystologiczny. Zawiera oparty na czwartej pieśni o Słudze JHWH z Iz 53 przykład Jezusa, który znosił cierpliwie urągania jako cierpiący Sługa²².

Pod względem literackim można odnieść wrażenie, że fragment ten jest bardziej jeszcze dopracowany niż wiersze go poprzedzające (wezwania do sług domowych odnośnie do właściwego zachowania w obliczu trudności i zniewag). Choć próbowano go klasyfikować jako „wyznanie wiary” czy „formułę katechetyczną” (poszerzając perykopę o wiersz 21), to zdaniem większości komentatorów, a także autora niniejszego artykułu, tekst ten należałoby określić jako hymn. Świadczą o tym następujące cechy:

- posiada specyficzną rytmikę,

²¹ Por. H. Giesen, *Jesu Heilsbotschaft und die Kirche: Studien zur Eschatologie und Ekklesiologie bei den Synoptikern und im ersten Petersbrief* (Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium 179), Leuven University Press, Leuven 2004, s. 400.

²² H. Langkammer podkreśla, że adresatami 1P 2,21–25 jest gmina składająca się z chrześcijan o pochodzeniu zarówno hellenistycznym, jak i żydowskim. Stąd wysiłek autora listu, aby swoje przesłanie oprzeć także na autorytecie z Pisma. Por. H. Langkammer, *Jes 53 und 1 Petr 2,21–25. Zur christologischen Interpretation der Leidenstheologie von Jes 5*, *Bibel und Liturgie* 60(1987)2, s. 93.

- występuje w nim powtarzający się anaforycznie zaimek względny ὅς (4 razy, w tym raz w dopełniaczu οὗ),
- perykopa porusza podniosły temat, dając jednolity obraz Chrystusa jako cierpliwie znoszącego cierpienia i w ten sposób stanowiącego przykład dla chrześcijan doświadczających podobnych urągania i cierpień,
- orzeczenia sformułowane zostały w 3. os. l. poj. — a więc inaczej niż w najbliższym kontekście (2 os. l. mn.),
- zawiera słownictwo nie występujące w innych sekcjach listu, w tym 4 *hapax legomena* względem całego NT (λοιδορούμενος, ἀντελοιδορεῖ, ἀπογενόμενοι, μῶλωπι).

Biorąc natomiast pod uwagę temat przewodni perykopy, którym jest zarysowanie charakterystycznego obrazu Jezusa Chrystusa cierpliwie znoszącego cierpienia, można powiedzieć, że jest to hymn chrystologiczny. Jako hymn stanowi on odpowiedź pierwotnego Kościoła na orędzie Ewangelii. Ton uwielbienia stosowany wobec dzieła Chrystusa jest zarazem zachętą do powtarzania wyrażonej w ten sposób prawdy w formie śpiewu. Świadczenia takiej praktyki można znaleźć w listach Pawłowych (1Kor 14,26 oraz Ef 5,19)²³.

5. STRUKTURA 1P 2,22–24

Perykopa 1P 2,22–24 stanowi zwartą jednostkę literacką. Jak już wspomniano przy delimitacji tekstu, osiągnięte to zostało przede wszystkim przez powtarzający się anaforycznie zaimek względny ὅς (3 razy w mianowniku i 1 raz w dopełniaczu liczby pojedynczej), specyficzną dla hymnu terminologię, dotyczącą zwłaszcza cierpienia, cytaty i aluzje do Iz 53 oraz inkluzję literacką utworzoną przez parę słów ἀμαρτίαν (w. 22) — ἀμαρτίας / ἀμαρτίας (w. 24).

W zaproponowanej strukturze zostanie dokonany podział hymnu na trzy części, na podstawie formalnego elementu, jakim jest powtarzający się anaforycznie zaimek względny ὅς („który”) w mianowniku liczby pojedynczej²⁴:

1. wiersz 22 — pierwsza część przedstawia niewinność Chrystusa przejawiającą się w wolności od grzechu zarówno w czynach, jak i w mowie. Niewinności tej dowodzi się na sposób wnioskowania negatywnego, czemu służą partykuły przeczące οὐκ i οὐδέ;
2. wiersz 23 — druga część rozwija motyw bezgrzeszności, akcentując jednak przede wszystkim brak reakcji czy jakiegokolwiek odwetu ze strony Jezusa

²³ Por. J. Kozyra, *Chrystologiczne hymny i kantyki Nowego Testamentu*, w: *Verbum Caro factum est* (Fs. Tomasz Jelonek), red. R. Bogacz, W. Chrostowski, Wydawnictwo Vocatio, Warszawa 2007, s. 291. Ponadto warto zaznaczyć, że autor ten określa omawianą tu perykopę jako „hymn pasyjny o Chrystusie — niewinnym Baranku” (por. tamże, 292).

²⁴ Przy zastosowaniu takiego właśnie podziału autor artykułu idzie za S. Hałasem, por. tenże, *Pierwszy List...*, s. 192–193.

- nawet przy doświadczanej niesprawiedliwości. Podobnie jak w części (1) tak i tutaj występuje dwukrotnie partykuła przecząca (οὐκ). Niejakie zakłócenie powyższej struktury stanowi część 23c, która nie posiada swego odpowiednika w w. 22. Następuje w niej zmiana tematyki: z podkreślania (przez negację) bezgrzeszności na wskazanie na pozytywne działanie Chrystusa: oddawanie się „Temu, który sądzi sprawiedliwie”;
3. wiersz 24 — trzecia ostatnia część hymnu powraca do tematu grzechu z części (1), jednak tylko po to, aby ukazać, że w wyniku wzięcia przez Chrystusa ludzkich grzechów na drzewo [krzyża], ludzie zostali od nich uwolnieni. W ten sposób zostali niejako sami wprowadzeni w stan niewinności, który właściwy jest z natury samemu Jezusowi, a zarazem do życia w takim stanie zostali wezwani. Występujący tu dwukrotnie w liczbie mnogiej termin grzechy (ἁμαρτίας, ἁμαρτίας) nawiązuje do takiego samego słowa w liczbie poj. w w. 22, co stanowi swoistą inkluzję obramowującą cały hymn. Podobny charakter, łączący w formie inkluzji wiersz 24 z 22, ma wyrażenie ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ (24a) odpowiadające fonetycznie i gramatycznie wyrażeniu ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ (22b).

W częściach 24b i 24c występuje paralelizm wprowadzany przez spójnik celowy ἵνα:

ἵνα ταῖς ἁμαρτίας ἀπογενόμενοι
τῇ δικαιοσύνη ζήσωμεν,

Ostatni fragment wiersza 24, mianowicie 24d, stanowi wniosek i podsumowanie tego wiersza: przez ranę Chrystusa, który jako niewinny dobrowolnie wziął na siebie ludzkie cierpienie, ludzie nie tylko zostali wezwani do życia w sprawiedliwości, ale też zostali uleczeni²⁵.

6. ANALIZA EGZEGETYCZNA

6.1. Niewinność Chrystusa (2,22)

Analizowany tekst zbudowany jest z serii mikrocytatów i aluzji do czwartej pieśni o Słudze JHWH (Iz 52,13–53,12). H. Langkammer zauważyła przy tym, że pierwotna gmina chrześcijańska, co prawda, wykorzystuje tę pieśń, czyni to jednak rzadko²⁶. J.H. Elliott, S. Hałas, a także J. Gnilka konstatują dodatkowo,

²⁵ Elliott wyróżnia 24d („By his bruise” you „have been healed”) względem całego w. 24, umieszczając zdanie z 24d na tym samym poziomie logicznym w strukturze co ww. 22a, 23a i 24a (rozpoczynające się od ὅς). Czyni to być może ze względu na powtórzony po raz czwarty na początku 24d zaimbek ὅς (tu w dopełniaczu jako οὖ). Wydaje się, że, niezależnie od tego kryterium gramatycznego, podział trzyczęściowy lepiej ukazuje rozwój przesłania teologicznego w tej perykopie. Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 511–512.

²⁶ Por. H. Langkammer, *Hymny pasyjne...*, s. 274.

że fragment 2,22–25 jest w NT przykładem najbardziej rozbudowanego wykorzystania Iz 53 do chrystologii²⁷.

Wiersz 22 zawiera niemalże dokładny cytat z Iz 53,9b. Jedyne słowo ἀνομίαν (nieprawość) z LXX zostało zastąpione w 1P przez ἁμαρτίαν (grzech). Ponadto, dodano na początku zaimek ὅς. Wiersz ten rozpoczyna tym samym serię występujących w kolejnych wierszach mikrocytatów i aluzji do Iz 53, które będą się ciągnęły do końca hymnu, a także występują w w. 25. Termin ἁμαρτία występuje w NT znacznie częściej na oznaczenie grzechu niż obecne w cytowanym wierszu Septuaginty ἀνομία, aczkolwiek są także przykłady cytatów z LXX w NT, gdzie ten ostatni termin został zachowany²⁸. W samym 1P termin ten ma istotne znaczenie, o czym świadczy jego 8-krotne powtórzenie. Na tej podstawie można przypuszczać, że to sam autor listu odpowiada za świadomą modyfikację tekstu LXX, a nie ewentualnie użyte przez niego źródło. Wprowadzając cytat z czwartej pieśni o Słudze JHWH do omawianego hymnu, autor chce podkreślić niewinność cierpiącego Chrystusa. Zarazem artykułuje sugestię dla adresatów, że tylko jeśli pozostaną podobnie niewinni, ich cierpienie będzie można rozpatrywać jako naśladowanie wzoru Chrystusa. Zasada ta zachowuje swą ważność nie tylko bezpośrednio dla sług domowych, ale i, na zasadzie paradygmatu, dla wszystkich chrześcijan²⁹.

Bezgrzeszność Chrystusa jest uwypuklona przez zaakcentowanie „braku podstępu w jego ustach”. Słowo δόλος (podstęp) występuje poza niniejszym wierszem jeszcze w: 1P 2,1 oraz 3,10, a także w Mt 26,4; Mk 7,22; 14,1; J 1,47; Dz 13,10; Rz 1,29; 2Kor 12,16; 1Tm 2,3. W całym liście 1P chodzi o podstęp w mowie. Tym samym autor mocno akcentuje związek grzechu w ogóle z grzechami języka, mowy. Prawdopodobnie ma to z związek ze świadomością faktu, że to właśnie z różnorakimi nadużyciami mowy (wyzwiska, obelgi, urągania, oszczerstwa) borykać się muszą adresaci listu, a czego także doświadczył wcześniej Jezus, który „cierpiał za nas” (por. 1P 2,21)³⁰.

6.2. Uległość Chrystusa wobec niesprawiedliwego cierpienia (2,23)

Choć brak w tym wierszu dosłownego cytatu z Iz 53, to w słowie ἀντελοιδῶ ρει (nie lżył, nie znieważał [w odpowiedzi]) można dopatrzeć się aluzji do Iz

²⁷ Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 547; S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 205; J. Gnilka, *Teologia Nowego Testamentu*, tłum. W. Szymona, Wydawnictwo M, Kraków 2002, s. 550.

²⁸ Por. Rz 4,7=Ps 31,1; Hbr 1,9=Ps 44,8; Łk 22,37=Iz 53,12. Por. także T. Osborne, *Guide Lines...*, s. 393.

²⁹ Por. P. Achtemeier, *1 Peter...*, s. 200. Tego poszerzonego sensu zdaje się nie dostrzegać J. Elliott, który aplikuje model cierpiącego niewinnie Jezusa do samych cierpiących sług/niewolników. Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 529.

³⁰ Por. S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 206.

53,7³¹: οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ (nie otwiera ust swoich)³². Autor 1P podkreśla tutaj, że Jezus nie odpowiada złorzeczeniem na kierowane pod swoim adresem złorzeczenia.

Czasownik λοιδορέω (lżyć, znieważać) występuje poza tym wierszem tylko jeszcze w 3 miejscach w NT: J 9,28; Dz 23,4; 1Kor 4,12, gdzie dotyczy odpowiednio: uzdrowionego przez Jezusa; Pawła, który odpowiadał arcykapłanowi, oraz Pawła wraz z towarzyszami, który daje siebie za przykład w obliczu doświadczanych złorzeczeń. W przeciwieństwie jednak do Pawła (gdy Annasz kazał uderzyć go w twarz, znieważony Paweł odpowiada „Uderzy Cię Bóg, ściana pobielana!” — Dz 23,4), Jezus unikał konfrontacji i ani razu nie odpowiedział zniewagą.

Uległość i brak reakcji Jezusa jest podkreślony w drugim członie paralelizmu z w. 23 (πάσχων οὐκ ἠπέιλει). Cierpienie, które wyrażone jest przez imiesłów czynny od słowa πάσχω, oznacza tu całą mękę Chrystusa³³. Termin ten jest charakterystycznym i „jednym z najbardziej lubianych określeń”³⁴ dla autora 1P. Choć nie ma go w pieśni z Iz 53, to tutaj celowo został umieszczony w kontekście chrystologicznym.

Słowo ἠπέιλει poza niniejszym wierszem występuje tylko jeszcze jeden raz w NT (Dz 4,17 — dotyczy zabronienia mówienia przez starszyznę żydowską Piotrowi i Janowi o Jezusie po uzdrowieniu chromego). Użyta tu forma indyktywu *imperfecti* („nie groził”) wskazuje na trwanie w czasie doświadczanego cierpienia i konsekwentnego powstrzymywania się od odpowiadania na nie groźbą. Przykład Jezusa uzyskuje tym samym większą moc oddziaływania nie tylko w odniesieniu do sług domowych w Anatolii (por. inwokacja w 2,18), którzy realnie mogli się liczyć z faktem, że ich sytuacja społeczna nie poprawi się zbyt szybko, ale i, w paradygmataczny sposób, do chrześcijan wszystkich czasów czytających ten list.

Choć wezwanie do nieodpowiadania lżeniem ani groźbą stawiało bardzo wysokie wymagania przed sługami domowymi³⁵, nie byli oni jednak pozostawieni samym sobie. Można się domyślać, że autorowi chodziło o to, aby na wzór Chrystusa, który „powierzył się Temu, który sądzi sprawiedliwie”, także i oni

³¹ Por. J. Elliott, *1 Peter...*, s. 529.

³² Achtemeier stwierdza początkowo, że w tym wierszu nie ma żadnego odbicia języka z Iz 53 (później dodaje ponownie, że nie ma w nim odniesienia do Iz 53). W kontekście jednak wierszy 22 i 24, co do których uznaje on oczywisty wpływ pieśni z Izajasza, dodaje, że wobec tego i za tym wierszem może stać milczenie baranka z Iz 53,7. Autorowi artykułu wydaje się jednak słuszny drugi z tych wniosków. Por. P. Achtemeier, *1 Peter...*, s. 200–201.

³³ Por. H. Langkammer, *Hymny pasyjne...*, s. 275.

³⁴ Por. S. Hałas, *Pierwszy List...*, s. 208.

³⁵ T. Osborne powołuje się tu na liczne świadectwa w piśmiennictwie hellenistycznym, mówiące o zwyczajnej w ówczesnej mentalności praktyce odpowiadania na doświadczane ataki słowne w ten sam sposób. Por. T. Osborne, *Guide Lines...*, s. 396.

w ten sposób mieli czynić. Znaczenie frazy τῷ κρίνουντι δικαίως z 2,23 naświetlone jest przez 1P 1,17. Mowa jest tam o Ojcu, „który sądzi bezstronnie, według czynu każdego [człowieka]” (κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον). Tak więc i w omawianym hymnie tym, który sądzi sprawiedliwie, jest Bóg Ojciec.

Ponadto sąd Boży widziany jest jako sprawiedliwy, a więc odmienny od sądu tych, którzy potępiąją poprzez naganę czy urąganie. Stąd też, wyznacza on pewien wzór dla adresatów listu. Jako że trudno ograniczać sprawiedliwy sąd Boga do samych niewolników/sług domowych, wzmianka ta stanowi dodatkowy argument, by przykład Chrystusa rozumieć jako adresowany do wszystkich chrześcijan.

6.3. Usprawiedliwienie grzeszników przez cierpienie zastępcze

W wierszu 24 autor ponownie wprowadza słowne aluzje do Iz 53, tym razem jednak mieszając i łącząc fragmenty różnych wierszy prorocstwa. Frazie ὅς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν odpowiadają: οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει (Iz 53, 4); μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν (Iz 53,5; μαλακίζομαι — być zdruzgotanym); τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει (Iz 53,11; *ind fut act* od ἀναφέρω); καὶ αὐτὸς ἀμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκεν (Iz 53,12; *ind ao act* od ἀναφέρω).

Czasownik ἀναφέρω (podnosić do góry, wznosić, ofiarowywać — tu w aoryście) występuje 3 razy w Ewangeliach synoptycznych: Mt 17,1 (przemienienie); Mk 9,2 (przemienienie); Łk 24,51 (wniebowstąpienie) oraz 8 razy w listach: Hbr 7,27 (x2); 9,28; 13,15; Jk 2,21; 1P 2,5.24. Przy czym, o ile u synoptyków oznacza on po prostu kierunek przemieszczenia się postaci (Jezusa z uczniami bądź samego Jezusa), w listach za każdym razem używany jest w znaczeniu „ofiarować [Bogu]”. W tym ostatnim znaczeniu był on kilkadziesiąt razy używany także w LXX, zwłaszcza w przepisach dotyczących składania ofiar (np. Wj 24,5; Kpł 7,5; Pwt 12,14). Zdaniem autora artykułu można wysnuć stąd wniosek, że również w niniejszym wersie słowo to niesie znaczenie nie tylko „oddalenia od nas naszych grzechów”, poprzez „wzniesienie” ich na drzewo krzyża, ale także, że to „wzniesienie” oznaczało zarazem „ofiarowanie” się Chrystusa Ojcu właśnie za ludzkie grzechy — aby przywrócić ludziom stan sprawiedliwości (o czym mówi wiersz 24)³⁶.

³⁶ Warto dodać, że T. Osborne, P. Achtemeier oraz J. Elliott odrzucają taką interpretację. Osborne twierdzi, że brak w 1P chrystologii arcykapłańskiej, a znaczenie ἀνήνεγκεν w 2,24 wyjaśniane jest w kontekście ὑποφέρει (znosi, cierpi) z 2,19 i akcentuje jedynie zastępcze, a zarazem realne (ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ) cierpienie Chrystusa — cierpiał, bo podniósł nasze grzechy. Por. T. Osborne, *Guide Lines...*, s. 399–400. Elliott dodaje, że nigdzie w NT krzyż Chrystusa nie jest postrzegany jako ołtarz, brak też w 1P traktowania śmierci Chrystusa jako ofiary (por. tenże, *1Peter...*, s. 532). W kontekście choćby 1P 1,19, gdzie jest mowa o krwi Chrystusa jako baranka (kontekst ofiar ST!) brzmi to niezbyt przekonująco. Achtemeier z kolei argumentuje, że dopełnieniem orzeczenia ἀνήνεγκεν są tu nasze grzechy (τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν), co nie ma paraleli w języku kultycznym ST, który nigdy nie mówi o grzechach kładzionych na ołtarzu jako ofiara. Por. P. Achtemeier, *1 Peter...*, s. 202. Autor artykułu skłania się jednak do tego, by widzieć tu także sens ofiarniczy. Za istnieniem

Słowo ξύλον (drzewo) jest Piotrowym odpowiednikiem σταυρός (krzyż). ξύλον występuje co prawda u synoptyków (Mt 26,47.55; Mk 14,43.48; Łk 22,52; 23,31), ale nie dotyczy tam krzyża (kije niesione przez bandę aresztującą Jezusa oraz „zielone drzewo” w zdaniu skierowanym do kobiet w trakcie drogi krzyżowej). W Dziejach Apostolskich na cztery wystąpienia tego słowa (Dz 5,30; 10,39; 13,29; 16,24) trzy pierwsze dotyczą już Jezusa zawieszonoego na drzewie, a więc krzyżu. Paweł z kolei stosuje bardzo konsekwentnie termin σταυρός. ξύλον występuje w jego listach jedynie dwukrotnie, przy czym w 1Kor 3,12 oznacza materiał budowlany. U Pawła słowo to odpowiada krzyżowi jedynie w Ga 3,13, który cytuje Pwt 21,23 o przekleństwie powieszonoego na „drzewie”. Pozostałe 7 wystąpień ξύλον w NT ma miejsce w Apokalipsie św. Jana (Ap 2,7; 18,12 (x2); 22,2 (x2); 22.14.19), ale dotyczą one opisu nowego Jeruzalem. Okrutna śmierć na drzewie krzyża miała także wydźwięk haniebny i upokarzający. Stąd występujące tu słowo „drzewo” podkreśla najgorszego rodzaju cierpienie, które podjął Chrystus za człowieka.

Wzmianka o cierpieniu zastępczym Chrystusa w 24a służy za podstawę dla wezwania w 24bc, by umrzeć dla grzechów. Słowo ἀπογενόμενι (ἀπογίνομαι — 1. nie mieć zupełnie udziału w czymś, przestać być uczestnikiem, ale też: 2. umrzeć dla czegoś) stanowi *hapax legomenon* w całej Biblii. L. Goppelt opowiada się za drugim znaczeniem, a więc „umrzeć”³⁷. Chodzi o śmierć dla grzechu, aby żyć dla sprawiedliwości (Biblia Poznańska tłumaczy to słowo „dla świętości”). Przypomina to Rz 6,2.11, gdzie jest mowa także o śmierci czy byciu martwym dla grzechu, aby żyć dla Boga w Jezusie Chrystusie. 1P używa jednak czasownika ἀπογίνομαι zamiast ἀποθνήσκω na oznaczenie umierania. Ponadto tutaj jest mowa o grzechu w liczbie mnogiej, a w Rz 6 w l. pojedynczej.

Ostatnia część wiersza, mianowicie 24d (οὐ τῷ μῶλωπι ἰάθητε), jest zmodyfikowanym cytatem z Iz 53,5 (τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν). Występujące tu słowo μῶλοψ (rana, siniak, bruzda) jest *hapax legomenon* w NT. F. Gry-

takiej teologii w 1P świadczy wiersz 2,5, który zawiera wezwanie do składania „duchowych ofiar” wyrażone także przez ten sam czasownik w bezokoliczniku *aoristi* (ἀνεύγεμαι). Autor listu znał więc i mógł stosować przenośne znaczenie tego słowa. Takie podwójne rozumienie (pokonanie grzechu przez wzniesienie ich na krzyż oraz samoofiary Chrystusa) podzielają także K. Weiss (por. tenże, ἀναφέρω, w: *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, t. IX, red. G. Kittel, G. Friedrich, W. Kohlhammer Verlag, Stuttgart–Berlin–Köln–Mainz 1973, s. 63) oraz F. Gryglewicz, akcentując, że był to w LXX techniczny termin na określenie składania ofiar. Por. F. Gryglewicz, *Pierwszy List św. Piotra*, w: *Listy katolickie. Wstęp — przekład z oryginału — komentarz* (Pismo Święte Nowego Testamentu 11), Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 1959, s. 210.

³⁷ Por. L. Goppelt, *Der erste Petrusbrief...*, s. 210. Achtemeier we własnym tłumaczeniu tekstu 2,24 najpierw podaje „umarłszy”, jednakże w komentarzu dystansuje się od takiej interpretacji, sugerując, iż niekoniecznie zawiera się tu idea umierania z Chrystusem (por. tenże, *1 Peter...*, s. 190.202). Ku łagodniejszej opcji („porzuciwszy grzechy”) skłania się natomiast Elliott (por. tenże, *1 Peter...*, s. 534–535).

glewicz wyjaśnia, że chodziło tu o krwią nasiąknięte ślady ran na szacie pobitego człowieka³⁸.

7. PODSUMOWANIE

Cierpienie Chrystusa zostało opisane w hymnie 1P 2,22–24 w oparciu o cytaty i aluzje do czwartej pieśni o Słudze JHWH z Iz 52,13–53,12. Autor listu świadomie wybrał prorocstwo Deutero-Izajasza, aby także z autorytetu Pisma uwypuklić znaczenie męki Chrystusa. Z jednej strony, podkreśla jej niesprawiedliwość — Chrystus nie popełnił żadnej winy (2,22a), a z drugiej, jej realność i fizyczne cierpienie (2,24a). Wszystko to jednak ma służyć obwieszczeniu prawdy o tym, że cierpienie Chrystusa miało charakter zastępczy. Podobnie jak sługa JHWH z Iz 53, tak i Chrystus bierze na siebie ludzkie grzechy i, ofiarowując siebie Ojcu, wznosi je na drzewo krzyża. Konkluzja hymnu ukazuje, że taka postawa Syna Bożego uwalnia nas od grzechów oraz uzdalnia do życia dla sprawiedliwości (24cd).

Uwzględniając kontekst listu, a zwłaszcza sytuację adresatów, którzy doświadczali różnego rodzaju cierpień (głównie słownych) ze strony mieszkających w ich bliższym czy dalszym otoczeniu pogan, można wysnuć wniosek, że umieszczenie w liście hymnu o cierpiącym Chrystusie miało na celu zachętę do naśladowania Pana właśnie w cierpieniach. Przy czym, słudzy domowi (bezpośredni adresaci fragmentu 1P 2,18–25) czy niewolnicy innego rodzaju stanowią paradygmatyczny przykład dla wszystkich chrześcijan. Dotyczy to zarówno wyznawców Chrystusa w imperium rzymskim, jak i we wszelkich innych społecznościach. Każdy wierzący w Chrystusa, żyjący w jakiegokolwiek epoce, wezwany jest do kształtowania w sobie postawy gotowości do znoszenia niesprawiedliwego cierpienia na Jego wzór.

AN EXEGETICAL ANALYSIS OF THE HYMN ABOUT CHRIST, THE SUFFERING SERVANT OF GOD (1 PE 2:22–24)

Summary

The history of Christianity is full of various hardships which are experienced by Christians living in the world: from misunderstanding and dislike, slanders and insults, to martyrdom of blood. An interesting answer to the question “How should a Christian live in a community which is largely non-Christian?” can be found in the *First Epistle of Peter*. This article strives to depict the importance of Christ’s example, presented in 1 Pe 2:22–24, who patiently endured his suffering, in forming Christ’s disciples to live their faith maturely. The hymn sets a demanding, but also a hopeful example to imitate for first-century Christians from Anatolia, as well as for present-day ones.

³⁸ Por. F. Gryglewicz, *Pierwszy List św. Piotra...*, s. 211.

Keywords: First Epistle of Peter, Christological hymn, suffering, redemption

Nota o Autorze: ks. mgr Krzysztof Grzemski jest doktorantem w Instytucie Nauk Biblijnych na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zainteresowania naukowe dotyczą Nowego Testamentu i historii starożytnej.

Słowa kluczowe: Pierwszy List św. Piotra, hymn chrystologiczny, cierpienie, odkupienie